

könyv

■ **LEONYID CIPKIN: NYÁR BADENBEN** Ismét egy exhumáció a szovjet irodalom roppant tömegsírjából. Ahogy az Amerikába emigrált fiú utószavából kiderül: „Apám három hétig volt író, abban az értelemben, hogy meg is jelent, amit írt.” Ez 1982. március 13-án történt, ekkor jelent meg *Nyár Badenben* című regényének pár oldala egy New York-i orosz lapban. Március végén az 1926-ban született szerző halott volt. Moszkvában.

Irodalma nem kellett senkinek, nem mintha szovjetellenes lett volna; voltaképpen ennek hiányában nem érdekelt senkit. Cipkin „csak” író volt, közlésében vagy elutasításában nem volt semmi szexi. Egy szerkesztő ezt jegyezte fel egyik közlésre szánt kéziratára: „Kiváló novella, de ki fogja ezt közölni?” Cipkin a továbbiakban nem próbálkozott; civil maradt: egy zsidó orvos, aki megúszta. Pedig főbe is lőhették volna, ahogy a Lenin-vicc-ben áll.

Susan Sontagnak köszönhető posztumusz amerikai „sikere”, és most magyarul is elérhető a kurta életmű java, a címadó regényen kívül hat novella. Nem jósolok nagy jövőt hazánkban, ahhoz túl csendes irodalom ez. A *Nyár Badenben* érzékeny Dosztojevszkij-portré, melyet az elbeszélő a Moszkvából Leningrádba tartó vonatúton gondol át, miközben az író özvegények naplóját olvasgatja. Ez az orosz irodalom szervessége csodája: itt a régiék éppoly elevenek, akár az élők.

„Milyen gyakran engedélyezik az exhumálást?” – kérdi egy kritikus az *Ave Maria!* című novella végén.

- bánza -

Fordította Gábor Sámuel. Gondolat, 2012, 243 oldal, 2950 Ft

lemez

■ **ATOM TM: HD** Az 1968-as születésű Uwe Schmidt a kortárs német elektronikus zene egyik legnagyobb alakja. Több mint huszonöt éve alkot folyamatosan úgy, hogy emellett sokszor képes arra is, hogy ne vegye túlzottan komolyan magát. Popzenei körökben leginkább Señor Coconutként ismert, mely néven különböző latin zenékek járta körbe a világ legnagyobb fesztiváljait rengeteg éven át; az underground vagy alternatív elektronika megfoghatatlan dimenziójában pedig az Atom TM a legismertebb álneve. Ez utóbbi alatt jelent meg legújabb albuma, *HD* címmel, amely, nem viccelek – bár lehet, hogy elszámoltam –, Schmidtnek körülbelül a hetvenedik albuma 1988 óta. Mennyire lehet fontos egy új lemez hatvankilenc másik után? Mit lehet hozzátenni vele az életműhöz? Egyáltalán, érdemes még foglalkozni vele?

A művésznek ez a harmadik albuma a zsánerben meghatározónak számító Raster-Noton kiadónál, és ő tiszteletben tartja a helyi elvárásokat. Tudományos német electro szól negyven percen át követve basszusokkal, kísérleti hangokkal, gépies környezetben, alkalmi zajokkal. Az ismeretlen kutatása azonban elmarad – helyette a popzenét vizsgálja Schmidt meglehetősen érdekes szemszögből. Az első furcsaság akkor jön szembe, amikor nyolc perc után az *I Love U*-ban Jamie Lidell kezd el énekelni, később pedig torzított rockzenék támadnak 24 bitben (*The Sound Of Decay, My Generation*). Félúton az *Empty* Alec Empire kritikusságát idézi meg a digital hardcore-katalógusból, a *Stop (Imperialist Pop)* pedig olyan, mintha egy radikális Kraftwerkot hallanánk. Úgyhogy hetven lemez ide vagy oda, Uwe Schmidtnek még mindig van mondanivalója, ráadásul továbbra is újszerűen tud megszólalni. A HD-hatás pedig nemcsak a hangzásra, hanem a minőségre is igaz: ez a szerző legérettebb és legkomolyabb, ugyanakkor mégis legkönnyebben befogadható munkája az utóbbi évekből.

- velkei -

Raster-Noton, 2013

képregény

■ **STARK ATTILA: KOT W BUTACH (CSIZMÁS KANDÚR)**

A gyermekkönyvekre szakosodott Csimota Kiadó pár éve izgalmas művészeti projektet indított: grafikusokat, illusztrátorokat kértek fel arra, hogy egy-egy klasszikus mesét saját stílusukban adaptáljanak, szigorúan szöveg nélkül, csak a képek segítségével. A *Piroska és a farkas*, a *Hőféherke* és a *Három kismalac* után tavaly a *Csizmás kandúr* került sorra, amelyet szintúgy külön kötetben dolgozott fel az öt képzőművész. A könyvek meglehetősen módon magyar helyett lengyel, olasz, görög, portugál, illetőleg norvég nyelvű borítót és impresszumot kaptak, jelezve, hogy az ismert mese melyik nemzeti mutációját vették alapul az alkotók.

A *Csizmás kandúr* komplett történetét mindössze 18 zsebkönyvméretű oldalban, szöveg nélkül visszaadni persze lehetetlen vállalkozás volna – nem is ez volt a cél. Az illusztrátorok a különféle technikák – hagyományos rajzanimáció, ecsetfilc, fotó, papírkivágás – segítségével a mese legfontosabb motívumait villantják fel, a narratív hézagok kitöltését az olvasókra bízva. Az egyedüli kivételt a street art világából (is) ismert Stark Attila verziója jelenti. A *Kulo City* alkotója képregényes formátumot választott, megsokszorozva ezzel a korlátozott terjedelmet, így nála a cselekmény egyetlen fontos mozzanata sem marad ki. Míg Csernus Ági, Carolina Búzio, Bodonyi Panni és Paulovkin Boglárka adaptációi elsősorban képeskönyvként funkcionálnak, Stark munkája akár kapudrogként is használható – segítségével könnyedén rá lehet szoktatni a legfiatalabb korosztályt a képregényekre.

Baski Sándor

Csimota Kiadó, 2012, 24 oldal, 990 Ft

film

■ **DOMBOKON TÚL** Abban a szűrőn fénylő valamiben, amit román újhullámnak hívnak, s mely a román filmnek a realizmussal és a fesztiváldíjakkal kialakult szoros kapcsolatát jelöli, szóval ezekben a filmekben az a jó, hogy nagyrészt ugyanott, a létező valóságok leglétezőbbikében játszódnak. Ahol véget ér az egyik, onnan folytatódik a másik: az *Ünnepek után* nettó konyhájából egyenes az út a *Rendészet, nyelvészet* kopott irodabútorai közé, és még hosszan sorolhatnánk a

szobákat-konyhákat, amelyeknél csak a dán jómód helyiségeit volt alkalmunk a mozi jóvoltából jobban kiismerni. A nagy román valóságkutatók közül is kimagaslik Cristian Mungiu; neki egy kollégiumi szoba is elég volt, hogy a *4 hónap, 3 hét, 2 napban* minden különösebb fakszni nélkül bemutassa, miért volt olyan kevés levegő a kedélyesen rothadó szocializmusban. Új filmjében egy mobiltelefon jelzi a változó rendszereket, de a *4 hónap* koleszszobájából egyenes út vezet a *Dombokon túl* Istennel világító, de az áramot nem ismerő kolostorába. A rothadási folytonosság az, ami összeköti Mungiu időben és térben is távoli történeteit, az a kis önzésekből és közepes közönyökből felépülő rendszer, amelyben nem gonoszságból történik meg a tragédia, hanem csak úgy, mint egy üzemi baleset. Intézetis lányok, nevelők, orvosok, rendőrök – a vesztéstörténetek gyakori szereplőihöz Mungiu hozzácsap még egy pópát, egy seregnyi apácát, sőt még egy ördögűzést is, és mégis maradtunk, ahol voltunk; a *4 hónap* koleszában. Ennél kiábrándítóbb képet az új időkről ezer emberhállal sem lehetne festeni.

- kg -

Forgalmazza a Cirko Film – Másképp Alapítvány

